

Sygn. akt I CZ 90/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Starosty L.

przy uczestnictwie D. C.

o wpis,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 5 października 2018 r.,

zażalenia uczestnika

na postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 21 czerwca 2018 r., sygn. akt IV Ca (...),

1) oddała zażalenie,

**2) zasądza od uczestnika na rzecz Skarbu Państwa -
Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 240
(dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

W sprawie z wniosku Skarbu Państwa – Starosty L. z udziałem D. C. o wpis ostrzeżenia w księdze wieczystej Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z 21 czerwca 2018 r. odrzucił skargę kasacyjną uczestnika od postanowienia tego Sądu

z 14 marca 2018 r. uznając, że postanowienie w przedmiocie wpisu ostrzeżenia w księdze wieczystej o toczącym się innym postępowaniu cywilnym nie stanowi orzeczenia co do istoty sprawy, o którym mowa w art. 519¹ § 1 k.p.c.

Powyższe postanowienie zaskarżył zażaleniem uczestnik wnosząc o jego uchylenie i podnosząc zarzut naruszenia m.in. art. 519¹ § 1 w zw. z art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest niezasadne.

Zgodnie z art. 519¹ § 1 k.p.c., w postępowaniu nieprocesowym, od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz postanowień w przedmiocie odrzucenia wniosku lub umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie - w sprawach z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego - przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. W sprawach rozpoznawanych w postępowaniu wieczystoksięgowym, będących w świetle systematyki części drugiej kodeksu postępowania cywilnego jedną z kategorii spraw z zakresu prawa rzeczowego, skarga kasacyjna jest dopuszczalna w sytuacji, w której przedmiotem zaskarżenia jest postanowienie co do istoty sprawy oraz postanowienie w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończące postępowanie w sprawie.

Zgodnie z utrwalonym już orzecnictwem Sądu Najwyższego skarga kasacyjna nie jest dopuszczalna od postanowień sądu drugiej instancji wydanych w przedmiocie wpisu lub wykreślenia w księdze wieczystej dokonywanych w związku z realizacją zabezpieczenia w znaczeniu procesowym. Pogląd ten jest uzasadniany tym, że takim wypadku wpis pełni tylko funkcję zabezpieczającą (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 1997 r., III CZ 1/97, OSNC 1997, Nr 4, poz. 37 ze sprost. w OSNC 1997, nr 6 - 7, poz. 136, z dnia 4 lutego 1997 r., III CKN 41/96, OSNC 1997, Nr 5, poz. 67, z dnia 17 września 1997 r., II CKN 305/97, nie publ., z dnia 27 października 1998 r., III CKN 8/98, OSNC 1999, Nr 3, poz. 65, z dnia 11 grudnia 2001 r., IV CKN 450/01, nie publ., z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 541/03, OSNC 2005, Nr 6, poz. 112, z dnia

28 września 2016 r., III CZ 34/16, nie publ., z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZ 56/16, nie publ.; zob. jednak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2013 r., I CZ 27/13, nie publ.) lub tym, że postanowienia w przedmiocie takiego wpisu nie kładą kresu czynnościom w zakresie uprawnień podmiotowych związanych z ustrojem ksiąg wieczystych lub nie powodują zmiany ujawnionych w księdze wieczystej praw podmiotowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2001 r., V CZ 91/01, OSNC 2002, Nr 2, poz. 25, z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 128/02, nie publ., z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 541/03, OSNC 2005, Nr 6, poz. 112, z dnia 23 sierpnia 2012 r., II CZ 94/12, nie publ., z dnia 29 września 2017 r., III CSK 118/17, nie publ.).

Wyjątek dotyczy praw i roszczeń ujawnianych na podstawie art. 16 u.k.w.h., gdzie w kontekście roszczenia o przeniesienie własności nieruchomości (art. 16 ust. 2 pkt 2 u.k.w.h.), wyjaśniono, że istotę sprawy w postępowaniu wieczystoksięgowym określają materialne przesłanki wniosku o wpis, co dotyczy także sytuacji, w której wpis ten ma służyć wzmocnieniu skuteczności praw osobistych i roszczeń. Zanegowano zarazem zapatrywanie, że wpis roszczenia o przeniesienie własności, jako zabezpieczający i nieprowadzący do zmiany treści praw podmiotowych ujawnionych w księdze wieczystej, powinien być traktowany jako rozstrzygnięcie wypadkowe, pozbawione kończącego postępowanie w sprawie charakteru. Zabezpieczenie uzyskiwane w ten sposób nie jest zabezpieczeniem procesowym, lecz ma charakter materialnoprawny, kreując stosunek prawny między uprawnionym przez wpis, a każdorazowym właścicielem nieruchomości. Wpływa ono na skutki rozporządzenia nieruchomością, a tym samym rozstrzygnięcie co do niego wyczerpuje istotę sprawy w rozumieniu art. 519¹ § 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 541/03, OSNC 2005, Nr 6, poz. 112). Stanowisko to uległo utrwaleniu w judykaturze, tak co do wpisów roszczenia o przeniesienie własności, o przeniesienie użytkowania wieczystego, jak i o ustanowienie użytkowania wieczystego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2004 r., III CZ 108/04, nie publ., z dnia 26 listopada 2009 r., I CZ 72/09, nie publ., z dnia 14 marca 2013 r., I CZ 9/13, nie publ., z dnia 7 listopada 2013 r., V CZ 54/13, nie publ.).

W niniejszej sprawie skarżący twierdzi, że wpis ostrzeżenia o toczącym się innym postępowaniu o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości objętej księgą wieczystą, w której jako właściciel ujawniony jest uczestnik, stanowi postanowienie co do istoty sprawy. Z poglądem tym nie można się jednak zgodzić. Należy uznać, że w razie, gdy wpis do księgi wieczystej, w szczególności w postaci ostrzeżenia, służy wykonaniu lub dopełnieniu zabezpieczenia, postępowanie wieczystoksięgowe nie pełni funkcji samodzielnego postępowania nieprocesowego, lecz stanowi stadium wykonawcze (realizacyjne) postępowania zabezpieczającego. Jako takie jest elementem jego organizacji i podlega obowiązującym w nim regułom, w tym również co do zaskarżalności orzeczeń (por. postanowienie SN z 12 września 2018 r., II CZ 33/18, nie publ.). Postanowienia wydawane w takim postępowaniu wieczystoksięgowym w przedmiocie wpisu w księdze wieczystej, w tym wpisu hipoteki przymusowej lub wpisu ostrzeżenia, nie mogą być kwalifikowane jako postanowienia co do istoty sprawy w rozumieniu art. 519¹ § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2016 r., III CZ 34/16, nie publ., i z dnia 14 czerwca 2018 r., V CSK 362/17, nie publ.). Stosuje się wtedy regułę, że w postępowaniu zabezpieczającym skarga kasacyjna jest niedopuszczalna (por. w związku z tym postanowienia Sądu Najwyższego dnia 15 stycznia 1997 r., III CZ 1/97, OSNC 1997, Nr 4, poz. 37 ze sprost. w OSNC 1997, nr 6 - 7, poz. 136, z dnia 4 lutego 1997 r., III CKN 41/96, OSNC 1997, Nr 5, poz. 67; z dnia 8 kwietnia 1997 r., I CZ 22/97, OSNC 1997, Nr 10, poz. 147, z dnia 17 września 1997 r., II CKN 305/97, niepubl., z dnia 27 października 1998 r., III CKN 8/98, OSNC 1999, Nr 3, poz. 65).

W niniejszej sprawie wpis ostrzeżenia nastąpił na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w W. z 11 stycznia 2017 r. w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia Skarbu Państwa o stwierdzenie nabycia prawa własności nieruchomości z mocy prawa. Postanowienie to było zaopatrzone w klauzulę wykonalności. Oznacza to, że nie było podstaw do przyjęcia, że wpis ostrzeżenia na tej podstawie ma inny charakter niż zabezpieczający wobec wnioskodawcy – Skarbu Państwa. Kwestionowanie przez uczestnika, czy powinien być on objęty skutkami tego postanowienia, jest poza zakresem badania w postępowaniu o wpis i nie może mieć wpływu na dopuszczalność skargi kasacyjnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 2 w zw. z art. 13 § 2, art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

aj